

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díjak:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajkért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egész évre — — — — —	4 trt	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Félévre — — — — —	2 „		
Negyedévre — — — — —	1 „		

A rítusok szent congregatiójának levele

Jézus Szentséges Szíve tisztelének öregbítéséről.

Főtisztelendő Úr!

Noha mindég kedves volt rám nézve az a kötelesség, hogy az Anyaszentegyház püspökeivel közöljem mindazt, mit annak legfőbb Pásztorja a velük való közlés végett előbe szabott, — még is most felette jól esik, hogy az egyház minden egyes főpapjának nyilvánvalóvá tehetem azt a lelki gyönyörűséget, melyet XIII. Leó Szentséges Atyánk legújabb Encyclicájának kihirdetésekor érzett, melyben az egész emberi nemet ünnepies szertartással Urunk Jézus Krisztus Szentséges Szívének ajánlotta. Tudja ugyanis, hogy mekkora jó indulattal, mily összhangzó jó akarattal fogadta azt a levelet valamennyi lelkipásztor és hívő nép s hogy mily készségesen és mekkora buzgósággal hódoltak annak mindenütt.

S valóban maga a Pápa járt mindnyájunk előtt jó példával; palotájának, a Vaticanak ugyanis abban a kápolnájában, melyet V. Pál nevérol neveztek el, egy önmaga készítette könyörgéssel az egész föld kerekéjét Jézus isteni Szívének fogadalmilag felajánlotta. És a római nép ezt a példát követve, nagy csoportokban gyülekezett össze a plebániái és kisebb egyházakban, valamennyi udvari templomban és minden egyes szent helyen; — mindenütt a felajánlás ünnepies formáját utánvégezte s egy értelemmel mintegy megerősítette.

Azonnal levelek érkeztek minden felől és naponként érkeznek, melyek tanúsítják, hogy ugyanazt a felajánló szent ténykedést hasonló buzgósággal és áhitattal végezték el nem csak Olaszországnak és Európának, hanem a legtávolabb eső tartományoknak minden egyházmegyéjében, sőt csaknem minden templomában.

Abban, hogy a katolikus nép egyeteme a legfőbb Pásztor fogadalmának ennyire hódol és szándé-

kával egyetért, bizonyára legnagyobb dicséret illeti meg a felszentelt püspököket, kik saját nyájuknak ebben az ügyben igazgatói és vezetői voltak. *Miért is a Pápa óhajlásának hódolva, Neked és a hatalmad alá rendelt valamennyi lelkipásztornak az Ő nevében készségesen üdvözlést mondom és hálát adok.*

Hiszen, mint említett Encyclicájában kimondja, a Szent Atya bizik s mi is Vele együtt bizunk abban, hogy ebből az ünnepélyes felajánlásból bőséges és felette kedves gyümölcsök fognak származni nemcsak az egyes keresztény hívőkre, hanem az egytetemes keresztény családra, sőt az egész emberi nemre nézve is. Ugyanis mindenki érzi hensejében, mennyire szükséges, hogy az annyira lankadó hit újra éledjen, hogy az őszinte szeretet tüze felgyúladjon; hogy a tulságosan tomboló szenvedélyeknek féket vessünk és a napról-napra senyvedő erkölcsöknek valami orvosságot nyújtunk. Minden törekvésnek oda kell irányulnia, hogy az emberi társadalom Krisztus kellemes uralmának alávesse magát és az ő Istentől nyert minden népen való királyi jogát a polgári hatóságok is elismerjék és tiszteletben tartsák, hogy eként Krisztus egyháza, az ő országa, jobban és jobban gyarapodjék s élvezhesse azt a szabadságot és békét, mely neki új diadalok szerzésére feltétlenül szükséges. E végből mindnyájunknak törekednünk kell arra is, hogy azon számtalan és súlyos sérelmet, melylyel az egész világon a háládatlan emberek az isteni felséget naponként illetik, áhítatos cselekedetekkel kiengeszteljük és jóvá tegyük.

Hogy azonban a táplált remény a napokkal erősöbüljön, hogy ez a jó mag bőségesen sarjadjon és gazdag aratást hozzon, szükséges, hogy az isteni Megváltó Szentséges Szívének már felkeltett tisztelete állandóan fennmaradjon, sőt szünet nélkül élesztessék. Ugyanis az imádságban való erős kitartás, hogy úgy mondjam, bizonyos erőszakot tesz Jézus édes Szívén, hogy megnyissa ama kegyelmek forrásait, melyeknek

kiárasztását oly epedve kívánja, mint ezt boldog Ala-coque Margitnak, az ő szerelmetes jegyesének, ismételtelen kijelenté.

Miért is a Szent Atya, engem használván szándékának tolmácsául, Főtisztelendőségedet és az egész katolikus világ püspökeit kéri és buzdítja, hogy a kezdett munkában serényen kitarva, gondoljanak ki és léptessenek életbe oly eszközöket, melyek a hely és idő változatos körülményéhez képest az óhajtott cél elérésére legalkalmasabbnak mutatkoznak.

Maga a Szent Atya leginkább ajánlja azt a szokást, a mely már több egyházban otthonossá vált, hogy az egész június hónapban át az isteni Szív tiszteletére nyilvánosan különféle áhítatos gyakorlatok tartassanak; s hogy ez annál készségesebben menjen végbe, az anyaszentegyház lelki kincstárát megnyitva, 300 napi búcsút engedélyez a keresztény hűveknek mindannyiszor, a hányszor annak megnyerése végett eme szent gyakorlatokon jelen lesznek, azoknak pedig, kik a hónapban át legalább tíz alkalommal végzik ezt az áhítatosságot, teljes búcsút.

A Szent Atyának nagy mértékben óhajtatását képezi az is, hogy az a nagyon ajánlatos s már több helyen folyamatban levő gyakorlat, melynél fogva minden hónap első péntekjén némely szolgálattételek végeztesse a Szent Szív tiszteletére: folytonosan fokozott mértékben terjedjen, még pedig ama litániának nyilvános elimádkozásával, melyet nem rég Ő Szentsége helyben hagyott, ugyszintén az Állala előírt felajánló ima ismételéssel. Ha ugyanis ez a gyakorlat a keresztény népnél gyarapszik s mintegy megszokássá válik, állandó és folyton ismétlődő bizonyossága lesz annak az isteni és királyi jognak, melyet Krisztus az egész emberi nemet az Atyától nyert és vérének kiöntésével szerzett. Ezen szolgálatok fejében, Ő, ki ki annyira gazdag az irgalmasságban s oly csodálatosan készséges jóteteményeinek az emberekre való halmozásában, részint kegyelmesen megfélekedzik könnyelműségeikről, részint pedig nem csak engedelmes hívei, de sőt barátjai és kedves fiait gyanánt karolja át őket.

Hón kívánja továbbá a Szent Atya, hogy főként azok az ifjak, kik tanulással és tudományjal foglalkoznak, gyülekezzenek a Jézus Szent Szívéről nevezett társulatba, vagy egyesületbe. Ez t. i. oly válogatott ifjak csapatjából áll, kik önkényt vállalkozva, a hétnek megállapított napján és órájában, valamely középületbe vagy templomba, vagy maguknak az iskoláknak kápolnáiban összegyűlnek és ott egy papnak vezetésére alatt Jézus Szentséges Szívének tiszteletére

áhítatosan bizonyos szent gyakorlatokat végeznek. *Ha kellemes és kedves az isteni Megváltónak bármindenmű jámbor szolgálat, melyet neki az Őhűvei bemutatnak, bizonyára legkedvesebb az, mely ifjú kebelből tör elő.* S szóval ki sem fejezhetjük, hogy magának a zsenge kor-nak mekkora hasznára fog ez válni. Lehetetlen ugyanis, hogy az isteni Szívnek folytonos szemlélete, erényeinek és kimondhatatlan szeretetének alaposabb megismerése a forrongó ifjú vágyakat meg ne törje s az erény követésére ösztönt ne adjon. — Ilyen csoportosulások keletkezhetnek és gyakorolhatók felnöttek részéről is, különösen az úgynevezett „katolikus körök“ kebelében.

Egyébíránt eme vallásos gyakorlatokat, melyeket felemlítünk, a Szent Atya el nem rendeli; mindent a püspökök bölcsességére és tevékenységére hagy, kiknek buzgalmában és készséges jóindulatában teljesen megbizik: egyedül azt óhajta, hogy a keresztény népben az Urunk Jézus Szentséges Szíve iránt való tisztelet szünetlenül viruljon és virágozzék.

Ezek után Főtisztelendőségednek állandó boldogságot óhajtok.

Főtisztelendőségednek testvére,

Rómában, a szent rítusok congregatiójának gyűléséből.

Mazella baboros,
a congr. praelectusa.

Panici,
titkar.

A kath. anyaszentegyház tanítása a prae- destinációról.

Irtá: *Bálint Vilmos.*

(Folytatás.)

S ezzel végeztünk volna az isteni értelemmel. Az ész és a szentírás alapján láttuk, hogy Istenben végtelen akarat is van, mit ha ez ismerethez hozzá teszünk, előttünk áll, — ha szabad emberileg így szólunk — Isten lényege. Mert, hogy Isten ismerje erőnk gyengeségét, lássa az ebből kifolyó rosszaszkat s még se gondoskodik rólunk, — ezt a deus-ták mondhaták, de ma józan eszű ember, ki egy személyes Isten létét elismeri, ilyenekkel nem fog előadni. Eltekintve tehát a lény-tani érvtől, mely akarat nélkül valódi tökéletességet nem ismer, ez is elég lenne, hogy minket az isteni akaratról meggyőzzön.

A kérdésre: miben áll az isteni akarat működése, az egyháztudósok azt felelik a bölcsészet alapján, hogy a teremtesben és fenntartásban. Világos, hogy csak szabad akaratról beszélhetünk. Az elsőnél fogva Isten mindent, a mit jónak ismert a Benné öröktől fogva élő eszmének a természet rendében való kifejezésére, megteremtett vagy öröktől fogva elhatározta, hogy meg fogja teremteni; a másodiknál fogva gondját is viseli a teremtett dolgoknak. Ezt még a pogányok is így tanították (Seneca l. 4 Baf.) És most egy lépéssel menjünk tovább.

Hogy Isten az embert megteremtette, azt látjuk, hogy az oktalan állatnál magasabb céllal teremtette, — azt a józan

észszel, a könyilatkoztatással és a büles férfakkal szemben nem tagadhatjuk, tehát az isteni jószág és igazságosság megkívánja, hogy mindenki megszerezhesse azon eszközöket, melyekkel rendeltetését elérhesse. Amde e végeél az előbbie. szerint természetfölötti, tehát az eszközöknek is ilyeneknek kell lenniök. Ha megadja ezeket — igazságos, ha nem — igazságtalansága mellett még nem is okosan cselekedett. Ez azonban káromkodásnak beillik, de nem józan okoskodás. Szó sem férhet hát ahhoz, hogy Isten minden embert akar üdvözíteni s meg is adja mindenkinek az erre szükséges és elégséges eszközöket.

A tétel nagyon egyszerű és világos s mégis hányan hány és hányféle badarságot hoztak ki belőle!

Voltak ugyanis, kik túlságos buzgóságtól, de annál kevesebb okosságtól vezéreltetve sehogy sem tudták megfejteni: hogy maradhat Isten akarata sértetlenül, ha — mikép az Üdvözítő is tanította, — annyian nem nyerik el a boldogságot. Mások ismét inkább a gonosz lélektől vezéreltetve azt nem engedték meg, hogy Isten megismerhesse minden egyesre nézve a körülményeket, melyek az embert bűnbe fogják sodorni s melyeknek elhárítására így nem is adhatta meg a szükséges segílyt.

A szentírás idevágó helyeit kezdték magyarázgatni s így adtak a praedestinationak oly hamis és kárhözatos jelentést, mely nemcsak az emberi szabadakaratot, de sőt első sorban Isten igazságosságát, bölcseségét és gondviselését semmisíti meg. Pedig mindezekkel mily szépen meg lehet egyeztetni a katolikus praedestinationot!

„Isten előretudása és az Ő javainak, melyek segílyével azok, a kik megmentetnek, bizonyára megszabadulnak, előkészítése,*) ezt hívjuk mi praedestinationak.

Elismerjük minden esetre, hogy ez nem sorozható a legszembetűnőbb hitigazságok közé. megvalljuk, hogy nem könnyű dolog megfejteni: miképen osztja ki az Ur kegyelmeit, de azt is látjuk, hogy taitnásunk nagyon szépen megfér a könyilatkoztatással, meg ellenei nké azzal homlokegyenest ellenkezik.

Hogy tehát szent egyházunk tanítását a praedestinationóról annál könnyebben megérthessük, tekintsük meg: miként született meg annak hamis fogalma, kik és miben tértek el az egyház ide vonatkozó tanításától.

Már jeleztem a két legfőbb okot, melyek anyyi tévedésnek voltak létrehozói: a vakbuzgóság és a gőg. A történelem bizonyítja, hogy sokakban akkora volt a szentatyák s különösen Sz. Agoston iránt való tisztelet, hogy a mit munkáikból kiolvastak, azt, — ha miudjárt heyltelen volt is, — minden más igazságuk fölébe helyezték. Ez különben nem lett volna nagy baj, ha a mély értelmű munkák minden sorába be tudnak hatolni, csakhogy ehhez a buzgóság még nem elég, alapos készülsége pedig jó részének nem volt. Így süttötek ki anyyi bolondságot a szentek tudományából, így kezdték hirdetni, hogy a praedestinationak amazoknál egészen más jelentése van. Kik voltak ezek? Régebben igen sokat vitatkoztak a hittudósok, hogy létezett-e valóban a praedestinationusok eretneksége. Voltak, kik ez elnevezést csak azokra engedték kiterjeszteni, kik Sz. Agostont ma-

gyarázva, Isten előrendelését szükségképi és egyedüli okának mondották a bivek jövendő dicsőségének. Mások azonban, mint Gisbert Gennadius s Sz. Tamás is határozottan állítják, hogy nemcsak néhány emberről maradt feun ez elnevezés, de egy számba vehető eretnek felekezetnek volt a neve, melynek azonban eredetéről nagyon eltérök a nézetek. Körülbelül mégis az ötödik századból teszik, sőt Sigebertus még az évszámot is pontosan megjelöli. Krónikájában ugyan is a 415. évre ezeket írja: „Ez időben kezdett elterjedni a praedestinationusok eretneksége, kik azt állították, hogy hiába el valaki a legjámborábbul, mert ha Isten a pokolra rendelte, nem kerülheti azt ki.“ — Az arelatensi zsinat idejében azonban már ismerték e tévelyt, mert Lucidus munkáját mint annak ápolgatóját bűnepélyesen kárhözatták. S ezzel a tévely kipusztult. A IX. században ujra feléleszti Gottschalk, ki — miként Robanus írja — „rendre vette az egyházakat s úgy hiteltette a go. osztság magvait.“ 849-ben őt is kiközösítette a karisai zsinat.

Igy az ügy szünte elsímal, ha Skót Erigena új fordulatot nem ad neki. Ő ugyanis érseke megkeresésére írt egy könyvet Gottschalk ellen, melyben, mert nem igen volt jártas a theológiában, keményen elvetette a sülyköt s beleesett a másik végletbe, hogy t. i. Isten még mint büntetést sem rendelheti el az örök kárhözatot. Óriási hit vité keletkezett ebből, melyben a gall egyház minden nagyobb embere részt vett, s a melyet a végén is a 853-ban Kopasz Károly által összehívott s később Lugdunban befejezett zsinat szüntetett meg.

Wickleff idevágó tanáról csak futólag szoktak az egyházi írók is megemlékezni, mielőlt látszik, hogy ő is csak felelevenítette a régi nézeteket. Azzal még is tovább ment, hogy a feltétlen szükségesség kimondásával a szabad akaratot egészen tönkre tette.

Utána majdnem másfél századig szó sem volt a praedestinationóról, míg elő nem állott Kálvin. Ő ugyan égre földre esküldözök, hogy Sz. Agoston tanát hirdeti, de azért közbekezőbe Gottschalk nyomán halad, sőt a mint Prileszky (De Deo n. 359) írja:

„Nemcsak a régi praedestinationok eretnekségét újította fel, hanem még azoknál is borzasztóbb tanokat hirdetett.“ Ocsmány tételeit csak saját szavai képesek valóságosan kifejezni, miért is halljuk a „választot“-tat.

Az akaratzabadságról, így ír: „Isten akarata a dolgok létrehozó oka, előrelátása az emberek munkáiban az irányító ügy, hogy nemcsak a kiválasztottakra foly így be, kiket a Szentlélek kormányoz, hanem a bűnösöket is Ő kényszeríti minden lépésre.“ (L. 1 instit. c. 18. §. 2.)

Máshol: „Isten akaratával úgy rendezte be a természetet, hogy már anyjuk méhéből némelyek mint a kárhözat örökösiei születnek, hogy vesztük által az Ő nevé magasztalják.“ Szerinte tehát a szabadakaratról szó sem lehet: Adám bűnét ép úgy mint a szentek erényes cselekedeteit, Isten vitte véghez. Igen, de akkor a kegyelemben mindeuki nem részesül. S valóban el is vetette a malasztalánosságát, a hol pedig ezt nem tehetette, úgy segít magán, hogy azt egészen eredménytelennek mondja. Sőt tovább megy s a kegyelmet mint büntetést tárja elénk: „A kárhözatra kijelölteknek szól az Ur, de csak azért, hogy inkább megstikettüljenek, világosságot gyujt, hogy jobban megva-

1) „Praedestinatio sanctorum nihil aliud est, quam praesentia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quinque liberantur“ Aug. Deleno persev. c. 14.

kuljanak, orvosságot is ad, de csak azért, hogy meg ne gyöngyüljanak.“ (L. 3. c. 23). Hítet, reményt, szeretetet szerinte csak azokban találunk, kik az idővségre kiválasztattak. De viszont, a kik ki vannak választva, mégha a legundokabb bűnökben élnek is, okvetlenül elnyerik a mennyet. — Tehát Kálvin szerint Isten szentségével összefér, hogy Ő a bűnösöket mint ilyeneket szeresse, s azért, hogy elföldi, de meg nem boesátja a bűnt, ugy magát, mint a világot megcsalja. Nem valóságos Isten káromlás-e ez?

Sokszor észreveszi a bajt a „nagy apostol“ s ilyenkor éppen ellenkező nyilatkozatokkal, — mint pl. (L. 2. c. 1) „Nem Istenőtől, hanem saját bűnünktől jön veszedelmünk s a kárhozát egyedül csak az embernek tulajdonítható“ . . . stb. — akarja káromlását helyreírtai, hogy láthassuk a gonoszság büntetését és megcáfolását önmaga által. Csak a felszínről kaptam ki e pár mondatot a szelidebbek közül, de így is láthatjuk Kálvin tanításának istentelenségét és veszedelmes voltát.

Elég jókor észrevették ezt a követőt is s már 1618-ban a dordrecht-i zsinaton igyekeztek legalább csúfús-ésavaráras által mesterük tanításának tisztességesebb értelmet adni. Ha lehetne, — de scripta manent! . . .

A „föreformátor“ — Luther nem sokat foglalkozott e kérdéssel, de a mint néhány szavából látszik, ő adta meg tanítványának az első lökést. Azt írja példánul szentírás magyarázatában: „Isten a cselekvő bennünk; mi szenvedőlegesen viseljük magunkat úgy, mint az edény a fazakas kezében.“ vagy „Isten mindenkinek megengedi hirdetni a törvényt és kegyelmet; azonban, hogy kik és hányan részesüljenek e kegyelemben, azt az Ő titkos akarata intézi el.“ (Germanus: Reformatorok.)

A vita megindult s a tizehatodik század egy egész irodalommal tett — nem gazdagabb, hanem szerencsétlenebb a praedestinatio összezavarásában.

A hány ember aynyi tétét tanított, s még a katolikusok közül is nagyon sokan félre lépek.

(Folyt. köv.)

Az erd. r. kath. Státus gymnasiumai.

(Vége.)

Testi nevelés, elszállásolás (internatusok és finövelök), segélyezés, a tanulók vallása, nemzetisége, nyelvismerete, a szülök polgári állása.

A Közművelődés mult számaiban sok jót mondhattunk az ifjuság erkölcsi neveléséről és szellemi előhaladásáról; a dícséretet nem lehet olyan általánosan alkalmazni a testi nevelés szempontjából. A Státus gymnasiumainak felében még a testgyakorlat ügye nincs teljesen rendezve, ugyanis megfelelő helyiség hiányában Brassóban, Fehérvárt, M. Vásárhelyt a tanítás télen szünetel, vagy legalább a nevezett intézetek értesítői nem nyújtanak felvilágosítást arról, hogy télen át is megtartják-e rendszeren a testgyakorlat óráit. Ez a fogyatkozás azonosan az átmeneti állapotok eredménye s mihelyt mindenütt rendeződik a gymnasiumok elhelyezésének kérdése, mindjárt rendszeres mederbe terelődik a testgyakorlat dolga is.

Az évvégi tornaversenyeket több helyt megtartották, így Kolozsvárt, Csik-Somlyón, Udvarhelyt, M. Vásárhelyt s a versenyben kiválókat e három utóbbi helyen pénzbeli jutalommal is kitüntették. — Mi is őszintén óhajtjuk a testi deve-

lés kérdésének minél sikeresebb megoldását, de úgy hiszszük, hogy nem csupán a tornatávitónak kötelessége a tanítványok figyelmét a testnek és léleknek összehangzó fejlesztésére figyelmeztetni, hanem a tanároknak is. Ha tavaszi időben vagy ősszel egy-egy kirándulásra alkalmat nyújtunk, mikor aznál a tanulás ügye nem károsodik, a testi fejlődésnek teszünk szolgálatot.

Vessünk még futó pillantást középiskoláink másnemű ügyeire is, melyek azonban vagy a tanulmányi előmenetellel vannak szoros összefüggésben, vagy pedig egyébként vetnek világot középiskoláink helyzetére.

Ilyen mindenké elözt az elszállásolás kérdése. Nem kell fejtegetni, minő összefüggés van a tanulók elhelyezése és erkölcsi fejlődése és tanulása között. Lelkedvezőbb helyzetben vannak azok az iskolák, a melyeknél a finövelök mellett internatus is létezik: a somlyai és a sz. udvarhelyi. Cs. Somlyón az internatusban 90 tanítvány és 6 felszolgáló növendék nyert elhelyezést, a kik fűtést, világitást és élelmezést az intézetben nyertek. Az élelmezési díj kenyér nélkül 47 frt volt, kenyérral együtt 63 frt. Az alsóbb osztályosok a községi lakosoknál nyertek elszállásolást, mivel az összes jentkezőket nem lehetett befogadni. — Az udvarhelyi gymn. internatusba 69 tanuló vettek fel. Étkezés tekintetében két csoportra voltak osztva; az egyik csoportban 120 frt volt az ellátás díja, a másodikban 64 frt. A jövő iak. évben csak egy csoport lesz, a növendékek mindannyian 64 frtot fognak fizetni. A Székelyegyleti Első Takarékpénztár 75 forinttal gyarapította az internatusi alapot, mely jelenleg 3605 frtot tesz. Kisebb összegekkel többen segítettek.

Együttal a finövelök is mindenütt vesznek fel az alapítványosok mellé fizetésekkel is. A többi iskoláknál a nem helybeli ifjuság magán házáknál nyer elhelyezést. Az értesítők állandó panaszsával telvők a rossz elszállásolás miatt; a finövelök kissé drágábbak a szegény sorsúak számára, meg aztán tér szűke miatt sem fogadhatnak be mindenkit. Hadd idézzük a marosvásárhelyi gymn. értesítő szavait: A szülök „annyit megtehetnek, hogy a tanulásra alkalmasabb szállásokat válasszanak, legkevált pedig fő gondot kellene fordítani arra, hogy más vallású gazdáknál vagy a helyi iparos gyarmokok vagy legények stb. tartózkodnak, a kik ki-mondhatatlan káros hatással lehetnek a serdülő újakra, gyermekeiket ne helyezték el.“ Ilyen esetben az igazgatóság vetheti látha tekintélyét és kényszerítheti a szülöket, hogy megfelelő szállást keressenek. Utójárás is mindenkit nem lehet internatusban nevelni, melynek egyebiránt épen olyan fogyatkozásai vannak, mint akár a magán szállásoknak. Hogy látszódjék az a segítség, a melyet ösztöndíjakban, alapítványban, vagy felszolgálásért ingyenes ellátásban nyernek a növendékek, az értesítőkben a következő kimutatást állítottuk össze.

	Ösztöndíjas	Finövelök, alapítványos	Fizetéses a finövelökben	Felszolgáló (Servitor)
Brassóban	4	—	—	—
Csik-Somlyón	5	57	52	6
Gyula-Fehérvárt	13	21	30	5
Kolozsvárt	9	48	30	4
Maros-Vásárhelyt	3	21	5	7
Székely-Udvarhelyt	6	38	—	4
Összesen	49	185	117	26

Szám szerint látható az a nagy mértékű segítség, melyet az erdélyi katolikus tanulók az alapítványok útján nyerne. Ezenkívül azonban még más forrásokból is tetemes segítséget élveznek mindegyik iskola tanulói. Maga az isk. főhatóság a tandíj elengedésével gyakorolja a legfőbb segítséget.*)

Brassóban az egész tandíjt 15-nek, a felét 8-nak engedte el.				
Csik Somlyón „	21	”	29	”
Gy.-Fehérvárt „	47	”	17	”
Kolozsvár: „	31	”	11	”
Sz.-Udvarhelyt „	14	”	17	”

A magán jötevők sorában első helyet püspök urunk foglalja el, ki pl. Maros-Vásárhelyt 7 tanulót 30–100 frtig terjedő összegben összesen 515 frttal, 11 tanulót 3–16 frt. erejéig összesen 103 frttal segítette. Így történt ez más intézeteknél is, noha a tőle kiosztott segítség vagy a tanulók eltartásáért fizetett intézeti díj nincs tevékeny. Hogy a többi jötevőket ne is említsük, a kik minden esetben megemlékeznek az egyes iskolánál a jógyekezetű és jó viselű tanulókról, míg minden iskolánál van vagy segítő vagy könyvtári alap, mely a szegényebb jó tanulókat, vagy könyvekkel vagy ruhával látja el, vagy más módon támogatja.

Igy Brassóban az ifjus. segítő alap 593 frtra gyarapodott. Cs.-Somlyón a köleskönyvtár 3669 db. iskolai-könyvet csekély használati díjért adja ki a tanulóknak, Csikmegye a nevelő és löbészterv alapján 61 tanulót 1020 frt. erejéig segít. Gyula-Fehérvárt a segítő egyesület 3946 frtjának kamatjából 16 tanulót ruházta fel. Kolozsvárt a segítő egyesület 60 tanulót látott el a szükséges isk. könyvekkel. Udvarhelyt az „Ifj. segélyző könyvtár“ csekély használati díjért 125 tanulót látott el egészen v. részben könyvekkel. A szegényebb jó tanulóra nézve a segítésnek egy néme a jutalmazás. Jutalmak szintén bőven vannak iskoláinknál, néhol 40 frtot is megült egy-egy jutalom. Öröm fogja el a szívtüket, mikor látjuk, hogy egyesek úgy mint testületek a legszivesebb kézséggel ajánlják fel fillereiket a törekvő ifjak számára; nem egyébb ez mint hagyományos bökezűség a művelődés középpontjait iránt s gondoskodás a jövő nemzedékéről. Ezek az alapítványok, ezek a segítések és jutalmak lehetségessé teszik, hogy a tehetség, származzék meg oly alacsony viskából is, el nem vesz, hanem kifejlődik és derekas munkával fordítja vissza a ráfordított krajcárok kamatját. A boldogult és életben levő kegyes szívű jötevőket megnyugtathatja az a tudat, hogy adományainkat a lehető legjobb célra adták!

Az értesítőkből érdekes adatokat lehet meríteni még a tanulók vallására, nemzetiségére, nyelvismeretére, a szülők polgári állására. Minthogy ismertetésünk már kissé hosszúra nyúlt, ezekben a pontokban minden észrevétel mel- lőzésével csupán az adatok bemutatására szorítkozunk.

1. Vallás szerinti áttekintés.

A tanulók között vallás szerint volt	Brassóban	Cs.-Somlyón	Gy.-Fehérvárt	Kolozsvárt	M.-Vásárhelyt	Sz.-Udvarhelyt	Összesen
róm. kath.	115	334	155	286	153	233	1276
gör. kath.	2	4	47	51	48	3	155
gör. keleti	5	—	27	7	10	6	55
ágostai evang.	12	—	9	9	—	1	31
evang. ref.	18	11	5	8	10	13	65
unitárius	5	—	—	—	4	3	12
izraelita	24	2	48	5	11	2	92
Összesen	181	351	291	366	236	261	1686

*) A marosvásárhelyi Értesítőben a felmentettek száma nincs kitüntetve.

2) Anyanyelv szerinti áttekintés.

A tanuló anyanyelve	Brassóban	Cs.-Somlyón	Gy.-Fehérvárt	Kolozsvárt	M.-Vásárhelyt	Sz.-Udvarhelyt
magyar	*)	342	211	314	*)	*)
német	—	3	12	11	—	—
román	—	4	68	35	—	—
olasz	—	—	—	1	—	—

*) Az Értesítő az anyanyelvre vonatkozó adatokat nem közli.

3) Nyelvismeret szerinti áttekintés.

Minő nyelveken beszélt a tanuló?	Brassóban	Cs.-Somlyón	Gy.-Fehérvárt	Kolozsvárt	M.-Vásárhelyt	Sz.-Udvarhelyt	Összesen
Magyarul	109	342	87	223	160	246	1167
Magyarul és németül	5	3	33	55	14	6	161
Magyarul és románul	13	4	113	72	60	6	268
Magy. német és románul	9	—	55	8	—	3	75
Magyarul és franciánul	—	—	—	—	1	—	1
Magy. német és tótul	—	—	—	2	—	—	2
Magy. német és franciánul	—	—	—	4	—	—	4
Magy. német, román és morvánul	—	—	—	2	—	—	2
Magy. német és más nyelven	—	—	3	—	—	—	3

4) A szülők polgári állása.

Birtokos, földművelő	14	177	58	40	62	121	472
Iparos	46	53	51	36	22	27	184
Kereskedő	29	—	36	37	31	14	200
Tisztviselő	36	65	62	119	51	46	380
Értelmségi	49	48	49	72	51	32	301
Szolgálatot tevő	1	7	16	11	—	8	43
Magánzó	6	—	19	51	16	13	105

A minden irányú fejlődésnek, a melyről a hat középiskola értesítői beszámolnak, főtenyezője természetesen az iskolai főhatóság, mely nemesak az anyagi ügyeket vezeti nagy buzgalommal, hanem a szellemi ügyekben is intető szerepet visz. Iskolalátogatóival közeletlen közelből szerez tapasztalatot az iskolák állapotáról, a tanítás menetéről stb.: az érettségi vizsgálatokon képviselteti magát megbízottjaival. Ez a feltételek kétségtelenül jótékonyan hat minden irányban; a tanárok a hivatalos látogatásoknak szintén csak örömdetnek, mivel a ki terhes munkájukat látja, méltányolni is fogja fáradozásukat; az ilyen látogatót kicsinyes szűkkeblűség nem bánthatja, mikor az intézetek vagy a tanárok ügyein lendíteni kell. — Nagy elismerés illeti az állami hatalom ellenőrző megbízottait, a főigazgatókat is, kik szintén önzetlen ügykezettel munkálkodnak közre a Státus iskoláinak anyagi és szellemi fellendítésében.

Azzal a kívánsággal vesszük búcsút az értesítő adatai nyomán nagyjában bemutatott kath. középiskoláinktól, hogy emelkedésük legyen állandó s a hozzájuk fűződő várakozás mindenben teljesüljön!

T Á R C A

A pápa katonái.*)

II.

A garibaldisták generálisa elhatározta, hogy Bagnorea lesz a pápa ellen való hadakozás központja. Belé is rakta nyomban a városa serege javarészét.

De hát Bagnorea a pápáé volt és míg egyetlen zuávja marad a pápának, Bagnoreát senki fia sem veszi el tőle . . .

Jöttek a zuávok. Jót nevettek neki a garibaldisták. Nagy négyszáz zuáv, Bagnorea ellen!

Vakmerő egy vállalat volt csakúgyan!

Hiszen Bagnoreát úgy látszik még maga az Úristen is várának teremtetten. Lett is belőle olyan vár, hogy istenkísértés-számba ment vele szembezállni.

Szikláit felnyúltak csaknem az egekig.

És a sziklák között, hol még nyomorult kő sem tudta megvetni gyökerét, mintha merész sas tészke volna, vontak meg magát az éles szürtekhez tapadva Bagnorea városa.

Hát még az az út, mely mélyen a hegy lábánál iparkodott felfelé! A hegy lábától vagy fél napi járásig dacos hegyoldal őrizte kétfelel; a hegyoldalt pedig sürtő-sütét erdő borította . . .

Akár csak koporsó lett volna, óriási koporsója azoknak, kik Bagnorea ellen kelték és szikláin zúzták össze fejüket . . .

Száz halál leselkedett erre lépten-nyomon . . .

De ha ezer halál volna is, a zuávok jönni fognak!

Mert az a négyszáz zuáv egyszer a fejébe vette, hogy estére a pápa lobogójának kell amott a bérceken lengenie. Inkább megállítják futásában a napot, de tágitani nem fognak.

És nem tágitottak, a mikor a sötét erdők mélyéből csakúgy omlott ki rájuk az ellenség gyilkos tüze.

Az a gyáva ellenség! Ellepte kétoldalt az erdőt, ott húzódott meg biztos odújában és orgyilkos módra akarta elpusztítani a pápa katonáit . . .

A nyomorultak!

Rettenetes volt a pusztítás, a mint az első füstfelhő elszólt.

Felzúgott reá a zuávok csatakiáltása. Élesen szólott a trombitaszó, rohamra, élet-halál harcra szólott . . .

Neki az erdőnek!

Mint lobogó mennykő csaptak az erdőre. A merre értek kegyetlen halál járt nyomukban.

Volt az tusakodás három óráig! Reugett bele a föld, zúgott az erdő . . .

Végre felhangzott a diadalkiáltás. A zuávok kikergették az erdőből az ellenséget.

Rohant az fel, a városba. A zuávok utána . . .

Haragosan néztek le a közködőkre Bagnorea szikláit. Véresre festette azokat a lenyugvó nap. Utolsó sugarai mintha nem tudnának megválni e rémséges képtől . . . Avagy azt a zuávot nézik, a ki ott küszik már a magasban a meredek sziklákon?

Fogai között tartja azt a selyemzászlót, IX. Pius zász-

laját. Az éles szürtek véresre vágják két kezét, lába alatt nem egyszer indult meg a föld . . . csak előre . . . egy-két pillanat és fönn van . . .

Hirtelen megáll. Furesza zaj, lovak dübörgése üt meg fülét . . . Mélyen alatta a völgyben mintha kis csapat vágatna Bagnorea felé. Megismeri őket, hisz ott lobog az élkön magasban a pápa zászlaja . . .

Leírhatatlan öröm szállotta meg szívét. Összeszedi erejét a bércek tetejére veti magát, két kézzel lobogtatja a zászlót és tele tüdővel kiáltja: Eljen a pápa!

— Eljen a pápa! — zúg fel a völgyből, pillanatra elnémul minden és mint mennydörgés szólal meg a kis csapat egyetlen ágyúja.

Az ágyúszó túlvilági erőt öntött a közködő zuávokba. Az a zuáv ott a bércek tetején ne szegyenítse meg őket . . .

Az utolsó roham volt. Rettenetes volt, de győzedelmes. Megnyitottak a kapuk, a garibaldisták megadták magukat.

Az a zuáv a sziklák tetején ott kapta nyomban a tisztí bojtot, a hől először bontotta ki, eresztette a lengő szelnek a pápa lobogóját.

Romanus.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Tudomásul.** Alólirott előljáráóság értesíti az erdélyegyházmegyei papnövelő intézet növendékeit, hogy az intézetben szeptember 4-én reggel kell megjelenniük s ugyanazon nap délelőtt 11 órakor leend a jelentkezés az intézeti kormányzónál. Az előljáráóság.

— **Nagy Boldog Asszony** napját ünnepelte f. hó 15-én egyházunk. E nap a magyaroknak azonkívül valóságos nemzeti ünnep. Ünneplik a haza égi pártfogóját s továbbra is kéri közbenjárását, megzendülajukon a régi magasztos ének:

Boldogasszony anyánk

Régi nagy patronánk!

Nagy inségben lévén

Igy szólít meg hazánk:

Magyarországról, romlott hazánkról,

Ne felejtkezzél el, szegény magyarokról!

Magyarország Nagyasszonya szerető, anyai gondoskodással tekintett le mindig e hazára. Török-tatárulás, szétvonás, felekezeti villongások, idegenek járma nem tudta megtörni a magyart, mert mindig élt keblében a biza'om égi Patronája iránt, ki Istent megengesztelte a sokat gyötört nép iránt. Hisszük és valljuk, hogy a Gondviselés keze igazgatja az emberiség sorsát s épen azért e napon őseink szellemébe buzgó áhitattal fordulánk Patronánkhoz, kinek első királyunk kegyelmébe ajánlotta hazánkat. A míg e kegyelmet kiérdemeljük, nincs mit félnünk a sors csapásaitól.

— **A király születés napján,** f. hó 18-án, székesegyházunkban ünnepélyes szent mise volt, melyen a batóságok nagy számban jelentek meg. A katonaság részére reggel 7 órakor tábori mise volt a katonai gyakorlóterén. A helyőrség fényes lakomát is rendezett, melyre a polgári hivatalok főnökei is hivatalosok voltak.

— **Vallásos és hazafias ünnep** a Nyergesretőn. E hó hatodikán a csik-kozmási plebaniához tartozó Nyer-

*) Lásd a „Közművelődés“ egy régebbi számát és a jegyzetét.

gestetőn, hová két évvel ezelőtt szobrot állított a szabadságharcban ottan elesett székely vitézek emlékének a kegyelet, — az 50 éves forduló alkalmából szent misével és alkalmai beszéddel egybekötött ünnepség folyt le. Az ünnepet *Baróc* István kozmási lelkész rendezte, ki fáradságtól és áldozattól vissza nem riadva e nevezetes helyen már többször adta kiváló bizonyítékát fenkölt hazafias érzületének. Az ünnepi misét *Ufyalusi József* dr. apát-kanonok végezte, beszédet pedig *Szilveszter* Ferenc th. praefectus tartott. A nép-ünnepen elegendő számu közönség vett részt s így áldozott a hazafiasság szent oltárának.

— **Boldogult Erzsébet királynének halálának emléke.** Püspök Úr ő méltósága a következő rendeletet adta ki: Folyó évi szeptember hó 10-én lesz évfordulója ama megrendítő eseménynek, hogy Felső Asszonyunkat Erzsébet ausztriai császárnét és szeretve szeretett királynékat, szentségtörő kezek Genfben meggyilkolták és Sz. István koronájára gyász borult, fejedelme pedig bánatba öltözött. A gyász és megpróbáltatás e szomorú évfordulóján ismét hozzátok fordulok Tisztelendő Testvérek és Szeretett Hiveim! és buzgó imára hívlak fel titeket, hogy a jó Isten legyen irgalmas elhunyt Felső Asszonyunknak és a bemutatandó engesztelő sz. Áldozatok végtelen gyümölcseiben részeltesse nemzetünk megsiratott nagy halottját.

Hogy pedig a gyász évforduló külsőleg is egységes és imánk közös s ennél fogva hatásosabb legyen, a következőket rendelem:

1. Minden plebániái és szerzetes templomban, melyek egyházmegyém területén vannak, úgyszintén székesegyházamban f. évi szeptember hó 11-én, miután a szomorú évforduló vasárnapra esik, elhunyt Erzsébet királynének lelkiüdvéért énekes gyász-mise „*Libera*“-val tartandó.

2. Gondjuk legyen a Tiszt. Lelkészeknek, hogy a hívek a gyász-isteni tiszteletre lehetőleg nagy számban megjelenjenek, mely célból jelen kegyeletes intézkedésről őket a megelőző vasárnapon körülményesen értesítsék a szószékről; és ezenkívül a világi és katonai hatóságokat a szokásos módon meghívják és intézkedjenek, hogy a tanuló-ifjúság is résztvegyen az ünnepélyes gyász-misén.

3. F. évi szeptember 10-én, mint az évforduló napján és 11-én, melyen az évfordulati gyász-mise tartatik, az ünnepélyes isteni szolgálat alatt gyűjtést rendelek a Legfölségesebb Oltáriszentségnek folytonos imáadására és szeretett királyné dicső emlékére az ország szívében emelendő templomra. Ennek eszközzésére felkérendőnk nevemben a katolikus nőegyesületek vezetői vagy más erre önkényt vállalkozó jámbor nők, kik társadalmi helyzetüknél fogva a jó ügyet előmozdíthatják.

4. A begyűlt összeg megjelölésével annak, hogy az a szept. 10. és 11-ére elrendelt gyűjtés eredménye, az esperesi hivatalok útján, hozzám beküldendő.

— **A tanári kongresszus első választmányi gyűlése.** Az erdélyi r. k. status tanárainak egyesülete a megerősített alapszabályok alapján a múlt hónap első felében Gyulafehérvárt választmányi gyűlést tartott, melyen a helybeli tanárokon kívül jelen voltak Hassák Vidor kézdívsáthelyi igazgató és Szemlér Ferenc marosvásárhelyi tanár.

Avéd Jákó elnök bemutatja a tisztikart és a választmányt, mely után jeleni, hogy Pál István t. b. kanonok, status referens alapítótagnak jelezte.

A jövő kongresszus tárgysorozatát illetőleg a következő előterjesztéseket teszi.

1. A művészeti oktatás fejlesztése céljából egyes tanártestületek küldjék be a választmányhoz azon lajstromot, melyet maguk összeállítottak, hogy azokat a kongresszuson egy előadó ismertesse.

2. A választmány az idei kongresszus megtartása végett a főtanbátóságtól nov. 3-át iskolai szünnapnak kérje.

3. A kolozsvári tanártestület a ker. klasszikusok szemelvényét minél hamarabb állítsa össze, hogy a kongresszuson végérvényesen tárgyalhassunk.

Ezek után az elnök a Székelyudvarhelyt tartott kongresszusnak még két határozatát ajánlotta a választmány s illetőleg a tanári testületek ügyelmébe. a) Egy kath. pedagógus életének és működésének ismertetése, b) hogy a tanári testületek tárgyalják a hittani oktatás reformját s megállapodásaikat közöljék a választmányal. A választmány aztán megbízná valamelyik tagját, hogy a különböző véleményeket összefoglalván indítványt tegyen.

Az indítványok során felmerült, hogy a pesti történelmi s mythologiai előadások ismertetésére Pap András székelyudvarhelyi tanárt, ki az előadásokon részt vett, kérjük fel.

Még Péter János dr. ajánkozott valamely pedagógiai kérdés ismertetésére és Cserny Béla dr. egy régiség kutató életrajzának és működésének ismertetésére.

Tájékoztatásul közöltük a kongr. választmányának határozatait, megjegyezvén azt, hogy azok nem végérvényesek s a választmány nem zárja ki a kongresszus tárgysorozatából a még ezután felmerülő indítványokat sem.

— **Katolikus egyetemi egyesület** címen igen megszívleendő cikket közöl a „K. Egyh. Közl.“ aug. 11. számában. Abból indul ki a cikkező, hogy újabban egyes főpapok esinos összegeket ajánlottak fel egy kath. egyetem alapítására. Csakhogy ezek az összegek még mind nem elégségesek, tehát okvetlenül növelni kell. E célból azt ajánlja a cikkező, hogy alakítsunk németországi mintára egy külön egyetemi egyesületet. Ennek az egyesületnek az volna a célja, hogy az eddig begyűlt összeget kezelje és folytonosan tervszerűen szaporítsa. Az egyesületet a püspöki kar védősége alatt az összes kath. egyesületek részéről kiküldöttek alakítanak meg. — De ez így még nem elégséges, be kell vonni minden kath. embert, mely célból a tagsági járulékra igen csekély összeget kellene minimumként megállapítani. Minimumként, öt vagy tíz évi kötelezettség mellett, évi 20 kr. lehetne a tagsági díj. „Ily módon valóban az egész magyar

kath. közönség teremtené meg az egyetemet, melynek alapjához minden módosabb ember belátása szerint több forintnyi kötelezettséggel járulhatna".

Mi a magunk részéről csak örömmel ajánljuk e tervet az illetékes körök és olvasók figyelmébe, mert tagadhatatlan, hogy az ilyen fajta nemes szövekezés erős kapot teremtené a kath. társadalomban, mely az összetartás tekintetében még mindig sokat tanulhat protestans és izraelita polgártársainktól.

— **A gyulafehérvári főgymnasium új épülete** immár teljesen kész s remek szép görög stíli külsejével gyönyörködésre indítja a szemlélőt. Most folyik a belső berendezkedés: tornaeszközök, iskolapadok, szekrények stb. felállítása, úgy, hogy a tanítás a maga idejében megkezdődhetik az új épületben, melynek felavatása nagy ünnepek középette november havában fog megtörténni. Szeptember hónapban pedig az Emke fogja nagy közgyűlését a gymnasium díszes és tágas tornacsarnokában megtartani. Statusunk valóban büszke lehet ezen impozáns és a higienia minden követelményének megfelelő iskolaépületére. —

— **Halálozás.** Aug. 11-én a gyulafehérvári r. k. főgymnasiumnak egy példás magaviseletű és szorgalmas tanulóját temették el: *Sebestyén Ferikét*, ki a IV. osztályt a mult 1898/9. isk. évben végezte. Tanárainak egyik kedveltje, szegény szüleinek reménye hűnyt el benne. Nyugodjék békében!

— **A Magyar Államnak.** Tisztelt előkelő lap-társunk szíves volt szerény lapunkat b. figyelmére méltatni s belőle átvenni Csányi Károly bpeti műegyetemi tanárnégédnek a gyulafehérvári székesegyházról szóló igen érdekes és értékes építéstörténeti tanulmányát. Az átvételt köszönjük, csupán arra kérjük a M. A.-t, hogy mások méltóztassék a forrás megnevezésénél lapunk címét helyesen idézni. Mi nem vagyunk *Közérdek*, hanem *Közművelődés*. A feleseresés annál bosszantóbb, mert szomszédságunkban, N.-Egyeden tényleg jelenik meg egy *Közérdek* c. újság, csak hogy ez nem, mi pedig *katholikus* újság vagyunk s irányzatunk annyira áll amattól, mint Makó Jeruzsálemtől. Jogos bosszankodásunk még inkább növekedett, midőn láttuk, hogy az *Egri Híradó*, felhívva említett cikkre olvasói figyelmét a M. A. nyomán szintén *Közérdek*nek keresztel el bennünket. Beesüljük meg uraim egymást máskor jobban, s ismerkedjünk meg jobban, hiszen úgy is olyan kevesen vagyunk. Egyébiránt pax!

* **A Spiritizmus.** Irta Wolkenberg Alajos dr. papn intézeti tanulmányi felügyelő Szatmáron. A budapesti kir. magyar tudományegyetem hittudományi karától a Horváth-féle díjjal kitüntetett pályamunka. A 19 nyomtatott ivre (nagy nyolcadrét) terjedő mű teljes világításba helyezi a spiritizmust, korunknak ezen divatos és talányos kérdését úgy tudományos, mint vallásérköcsi tekintetben; bemutatja a kérdésnek legjobb fejleményeit is és különös tekintettel van épen a magyarországi viszonyokra. A mű ára 2 frt. (6 ss.), egészen vaszonba kötve 2 frt 50 kr. Kapható a szerzőnél (Szatmár, papnevelde), ki az összeg beküldése után művét bérmentve küldi. — Az érdekes munka ismertetésére alkalmaslag visszatérünk.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Körödy Péter dr.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Wagner Sándor, Zlamal Ágost.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.

P á l y á z a t o k.

— *A nyujtói róm. kath. népiskolánál* a második tanítói állomásra a pályázat meghosszabbították. Fizetése tisztességes lakáson kívül, mely az iskolával egy fedél alatt vagyon — kepe, oszpora, fa, stóla és tandíj cimen 138 frt; államségély 262 frt; az igénynyel bíróknak ötödéves korpótlék. Kötelessége: az egyik tanterem tanulóinak önálló vezetése. Ha férfi a pályázó kántori teendőkbén segédkezés; ha pedig nő vállalkozna: akkor ez tisztán csak a leányok vezetésével lenne megbízva. Okleveles folyamodványok augusztus végéig benyújtandók.

Nyujtón, (Háromszéken.) 1899. aug. 11-én.

Az iskolaszék

— *A gyergyó-csomafalvi segéd-kántortanítói állomás* üresedésbe jövé, arra pályázatot hirdetek. Jövedelmei: 1.) Rozskepe: 44 kalongya. 2.) Zabkepe: 61 kalongya. 3.) Oszpora: 35 frt. 4.) 48 terü bükkfa, a melynek fölvtágtása a lakosokat terhel. 5.) Stóla átlag 50 frt. 6.) Szentmise alaphól 16 frt. 7.) Ha igénynyel bír, korpótlék. 8.) Lakás, a mely all 2 szoba, konyha, kamara és pince helyiségből. Van 2 kis veteményes kert, istálló, sertésöl és csür. 9.) A község pénztárából havi előleges részletekben 120 frt. Kötelességei: 1.) az iskolaszék által meghatározandó mindennapi és ismétlő tankötelesek tanítása. 2.) A segédkántori és sekrestyési teendők végzése. 3.) A harangozó és templom tisztogatóra felügyelni. 4.) Esetleg a faiskóla kezelése, a melyért a község pénztárából 20 frt. külön díjazás jár, és az eladandó fák ára törvényes % a. A pályázni akarók kellőleg felszerelt folyamodványaikat alattirt iskolaszéki elnökhöz augusztus végeig bezarólag tartoznak benyújtani. Személyes megjelenés előnyben részesül. Az állomás szeptember 15-én elfoglalandó.

Gyergyó-Csomafalva, 1899. aug. 8.

Balló János,

plebanos, iskolaszéki elnök.

— *A bözöd-újfalvi r. kath. kántor-tanítói állásra* szeptember 1-ig meghosszabbított határidővel ismételt pályázat hirdetetik: — Jövedelme: 1) 219 frt államségély, 2) 50 frt öt éves korpótlék, 3) az erdélyi r. kath. papok és kántori alaphól 50 frt. 4) a hitközség házi magtárából kepe cimen 20 frt, 5) stóla 15—20 frt, 6) 40 tanköteles után 30 kr. tandíj = 12 frt, 7) egy drb. regale kártalanítási 100 frtos kötvény után járó 4½% kamat 4 frt 50 kr., 8) Szent mise alaphól 1 frt 50 kr., 9) 25 hold jóműnségű szántó és kaszáló birtok, tiszta jövedelem legkevesebb 100 frt, 10-alkalmas kántori lakás, két szoba, kamra és pincével ellátva, gazdasági épületek jó karban, 11) legeltetés birtok arány szerint, a tüzeléshez szükségeltető faanyagot az iskola és kántori részére az egyház erdejéből a hitközségi tagok szál íjtják be. Kötelességei: 1) a vegyes iskoláj minden napos és ismétlő tankötelesek tanítása, 2) a sekrestyési teendők végzése. — Személyesen megjelenők előnyben részesülnek.

Bözöd-Ujtál, 1899. augusztus 15-én.

Nagy Ferenc,

lelkész, iskolaszéki elnök.